

GLOBAL MOUNTAIN NETWORK

ДЕКЛАРАЦІЯ UIAA
ПРО ХАЙКІНГ,
СКЕЛЕЛАЗІННЯ ТА
АЛЬПІНІЗМ

ДЕКЛАРАЦІЯ UIAA ПРО ХАЙКІНГ, СКЕЛЕЛАЗІННЯ ТА АЛЬПІНІЗМ

ВСТУП І МЕТА	5
ЕТИКА І СТИЛЬ	
ГЛАВА 1	7
ГЛАВА 2	9
ГЛАВА 3	11
БАЛАНС РИЗИКУ, УСПІХУ І НЕВДАЧІ	
ГЛАВА 4	13
ГЛАВА 5	15
ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ	
ГЛАВА 6	17
ГЛАВА 7	21
ГЛАВА 8	23
ГЛАВА 9	25

Затверджено Генеральною асамблеєю UIAA 2024 року на Мальті

Міжнародна федерація альпінізму та скелелазіння (UIAA)
Morbijoustrasse 61
CH-3000 Берн 14
www.theuiaa.org

Автори та учасники
Комісія UIAA з альпінізму
Комісія UIAA із захисту гір
Офіс UIAA

Графіка
Atelier KE

Фотографії
iStock, Shutterstock, arnephotoagency, UIAA

Альпінізм визнано
ЮНЕСКО
нематеріальною
культурною спадщиною
людства

ДЕКЛАРАЦІЯ UIAA ПРО ХАЙКІНГ, СКЕЛЕЛАЗІННЯ ТА АЛЬПІНІЗМ

UIAA вважає, що принципи, викладені в цій Декларації, є основними нормами, яких повинні дотримуватися всі хайкери, скелелазы та альпіністи:

ЕТИКА ТА СТИЛЬ

- Ми чесно повідомляємо про стиль, за яким лазимо
- Ми приймаємо стилі інших людей, якщо вони відрізняються від наших
- Ми не завдаємо шкоди іншим під час хайкінгу чи лазіння

БАЛАНСУВАННЯ МІЖ РИЗИКОМ, УСПІХОМ ТА НЕВДАЧАМИ

- Ми враховуємо вплив на інших, перш ніж ризикувати
- Ми допомагаємо нужденним, навіть за рахунок власних цілей

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ

- Ми поважаємо природні екосистеми в районах скелелазіння та гірських регіонах
- Ми визнаємо зміну клімату та прагнемо зменшити наш вплив
- Ми дотримуємося місцевих правил та поважаємо місцеві громади та культури
- Ми підтримуємо право доступу до дикої природи з відповідальністю

UIAA

International Climbing and Mountaineering Federation
UNION INTERNATIONALE DES ASSOCIATIONS D'ALPINISME

ДЕКЛАРАЦІЯ UIAA ПРО ХАЙКІНГ, СКЕЛЕЛАЗІННЯ ТА АЛЬПІНІЗМ

Мета нової декларації є подвійною:

- Визначити загальноприйняті норми поведінки, які UIAA вважає оптимальними. Сюди входять етика та стиль, з якими ми здійснюємо сходження, а також екологічні та соціальні аспекти, про які ми маємо пам'ятати.
- Роз'яснити найкращі практики для альпіністів та скелелазів з точки зору альпінізму. Це особливо стосується стилю скелелазіння та сходження на «альпійські» вершини. Це радше набір рекомендацій і норм, а не правил, які, сподіваємося, знайдуть відгук у серцях альпіністів і скелелазів усього світу.

Тірольська декларація 2002 року була чудовим документом, який протягом останніх 22 років дуже добре слугував UIAA та спільноті альпіністів і скелелазів. Багато принципів, викладених у цьому документі, і сьогодні залишаються актуальними та застосовними.

Але світ за цей час зазнав значних змін, і разом із ним змінилися скелелазіння та альпінізм. Серед таких змін — зростання популярності спортивного та змагального скелелазіння у приміщеннях, стрімкий розвиток комерційних компаній гідів, що супроводжують клієнтів на великі вершини високогірних масивів, а також вплив інтернету, застосунків і соціальних мереж, які докорінно змінили доступність інформації та сформували нові

тенденції. Вплив цих змін відчувається в усьому світі.

Одним із найбільших викликів є зміна клімату. Принцип сталого розвитку є дороговказом для всіх нас в UIAA. Мова йде не тільки про захист гірських екосистем, але й про підтримку добробуту місцевих громад та тих, хто залежить від скелелазіння й альпінізму як від засобу існування. Мета полягає в тому, щоб максимізувати позитивний вплив альпінізму та скелелазіння на навколишнє середовище, суспільство та економіку, щоб наш вид спорту міг розвиватися і застосовуватися нинішніми та майбутніми поколіннями.

Практики альпінізму різняться у різних країнах світу та культурах. Жодна з цих відмінностей не є правильною чи неправильною, зазвичай це просто різниця в акцентах.

Скелелазіння та альпінізм можуть мати позитивний вплив, сприяючи зміцненню миру, здоров'ю та добробуту, поширенню міжкультурної обізнаності та взаєморозуміння, формуванню гордості за культурні традиції та підтримці збереження культурної спадщини. Вони також можуть допомогти уникнути депопуляції та міграції населення до міст, створюючи місцеві робочі місця та можливості для заробітку, а також підвищуючи обізнаність відвідувачів та їхню оцінку природних, культурних та історичних цінностей і надбань гір.

Є надія, що ця Декларація стане внеском у створення основи, яка об'єднує альпіністів усього світу.

ЕТИКА І СТИЛЬ

ГЛАВА 1

Ми чесно повідомляємо про стиль, у якому здійснюємо сходження.

Ми чесно повідомляємо про стиль, у якому здійснюємо сходження.

«Стиль» в альпінізмі є скороченням від «правила гри». Усе сходження обмежується правилами, які ми добровільно приймаємо. Якби це було не так, ніщо не заважало б нам підніматися на вершину вертольотом. Ніщо не заважало б встановлювати Віа Феррата на найскладніших скелелазних маршрутах. Альпінізм і скелелазіння як дисципліни перестали б існувати.

Правила визначають стиль, і вони еволюціонували разом з альпінізмом. Альпіністи повинні мати свободу вибору стилю сходження, і не має значення, який стиль ми оберемо, за умови, що ми не завдаємо шкоди природному середовищу або досвіду інших.

Ми можемо обирати власні правила, але існують основні принципи, які застосовуються до всіх стилів альпінізму: ми повинні чітко вказувати стиль, у якому здійснюємо сходження. Ми маємо бути чесними, описуючи правила, яких дотримувалися. Недотримання суворої чесності, на жаль, часто призводить до звинувачень у шахрайстві. Існують ще два незаперечні правила альпінізму: не завдавати шкоди природному середовищу та дбати про те, щоб наші дії не погіршували досвід інших. Це три основні принципи, якими ми керуємося під час сходжень, і вони визначають межі нашої свободи стосовно інших людей та природи.

- Ми визнаємо, що всі альпіністи (екстремальні або спортивні) мають право здійснювати сходження в будь-якому стилі, який відповідає їхнім бажанням і здібностям.
- Альпіністи повинні чесно ділитися інформацією про свої досягнення та звітувати про свою діяльність. Точний звіт підвищує не тільки авторитет альпініста, але й репутацію цього виду спорту в суспільстві. У гірських видах спорту чесність є необхідною умовою для оцінки досягнень. Цифрова обробка фотографій змінює реальність того, що було побачено і пережито, і її слід уникати. Альпінізм не слід зводити лише до фотографії або відео на вершині заради «прав на хвастоці» — кожен аспект досвіду, від планування до товариських взаємин, має власну цінність і повинен відобразитися у наших звітах.
- Маршрути для пригодницького скелелазіння слід зберігати максимально природними, використовуючи зйомні засоби захисту, коли вони доступні, а болти застосовувати лише за потреби і завжди відповідно до місцевих норм.
- Не бійтеся невдач. У альпінізмі не існує гарантованого результату. Тільки прийнявши високу ймовірність невдачі в горах, можна отримати найбагатший досвід.
- Ми відповідально використовуємо соціальні мережі, щоб не знецінювати альпінізм та скелелазіння і не псувати гірське середовище.

ЕТИКА І СТИЛЬ

ГЛАВА 2

Ми приймаємо стиль інших людей, навіть якщо він відрізняється від нашого.

Сучасний альпінізму охоплює широкий спектр видів діяльності, від піших прогулянок і болдерингу до скелелазіння та горосходжень. Альпінізм включає в себе те, що зазвичай називають «альпійським» скелелазінням, а також екстремальні види високогірного альпінізму та експедиційні сходження у великих гірських масивах, таких як Анди чи Гімалаї.

Суперечки щодо стилю відображають той факт, що, принаймні на вершинах висотою 8 000 м, ми перебуваємо в епоху відверто комерційного альпінізму. Як наслідок, існує напруга між визнанням права кожного альпініста підніматися в будь-якому стилі, який він бажає, та визнанням того, що можуть бути кращі способи робити це. Хоча всі альпіністи мають рівні права, не всі стилі є рівними в повазі, яку вони викликають у нашій гірській спільноті. Принаймні частково це є культурною відмінністю.

- Ми усвідомлюємо, що легкігоросходження зменшує наш вплив на людину та природне середовище.
- Ми цінуємо те, що всі види альпінізму, включаючи трекінг та інші види гірського туризму, також вииграють від такого підходу.
- Ми прагнемо легкого альпійського стилю сходжень, але з повагою ставимося до тих, хто віддає перевагу використанням гідів для сходжень, популярним на вершинах понад 8 000 метрів.

ЕТИКА І СТИЛЬ

ГЛАВА 3

Ми не шкодитимемо досвіду інших.

Ми не повинні негативно впливати на досвід інших — це є фундаментальна та очевидна етична норма для людини. У горах і під час сходжень це означає повагу до місцевого стилю альпінізму. Конкретними прикладами шкоди для місцевої спільноти є прокладання спортивних маршрутів у зонах, де нормою є «традиційні» методи, використання закладок чи гачків там, де прийнято застосовувати лише м'які засоби страхівки, або спорудження інфраструктури у диких місцевостях, які здавна зберігалися в природному стані.

Менш конкретним, але не менш важливим є безпосередній людський досвід. Наприклад, популярні маршрути, які часто бувають переповненими, виграють від простих правил ввічливості — таких як пропускання вперед швидших груп у горах, збереження тиші в тихих зонах на скелях та своєчасне прибирання спорядження зі скельних маршрутів, щоб якомога більше людей могли скористатися маршрутами. Коротко кажучи, як альпіністи та скелелазни ми визнаємо межі нашої свободи стосовно інших.

- Ми ставимося з повагою до маршрутів інших і уникаємо негативних коментарів.
- Ми не заважаємо й не турбуємо інших більше, ніж це необхідно.
- Ми пропускаємо швидші групи.
- Скелелазни, що піднімаються вгору, мають перевагу перед тими, хто спускається, за умови, що це безпечно.
- Місцеві скелелазні спільноти повинні мати пріоритет у тому, як вони ставляться до маршрутів. Ми не псуватимемо скелю, висікаючи її або додаючи штучні місця страхівки.
- Ми виявляємо уважність, пропонуючи назву для маршруту, вершини чи інших частин гори: радимося з місцевими спільнотами та поважаємо місцеві традиції й чинні правила, щоб запропонована назва не була образливою.

БАЛАНСУВАННЯ МІЖ РИЗИКОМ, УСПІХОМ ТА НЕВДАЧАМИ

ГЛАВА 4

Ми зважасмо на вплив на інших, перш ніж ризикувати.

Ризик є невід’ємною частиною будь-якої діяльності на відкритому повітрі, і ми усвідомлюємо необхідність замислюватися над цим. Ми повинні робити це не тільки для себе, але й для інших людей, на яких впливають наші дії в горах.

Ми повинні бути готовими до передбачуваних ризиків і оцінювати їхню ймовірність перед тим, як вирушати в подорож. Було б непрактично очікувати проведення формальної оцінки ризиків відповідно до національних чи міжнародних стандартів щоразу, коли ми йдемо в гори. Однак ми можемо застосовувати принципи оцінки ризиків у неформальний спосіб. Нам потрібно визначати небезпеки; можливі шкідливі наслідки; тих, хто може постраждати; ймовірності ризику та його наслідки; заходи безпеки чи контролю; і, зрештою, результат, що дозволяє зменшити чинники ризику. Ми повинні усвідомлювати свої дії та їхній вплив на інших у широкому контексті — чи то партнери, люди поблизу, рятувальні служби, і не в останню чергу наші члени родини та друзі.

- Ми розуміємо, що під час сходжень і перебування в горах існує ризик, із можливістю отримання травм чи навіть загибелі за певних умов.
- Ми оцінюємо як суб’єктивні, так і об’єктивні небезпеки перед сходженням чи під час перебування в горах.
- Ми робимо все можливе, щоб не наражати інших на небезпеку, і попереджаємо їх про можливі загрози.

БАЛАНСУВАННЯ МІЖ РИЗИКОМ, УСПІХОМ ТА НЕВДАЧАМИ

ГЛАВА 5

Ми допомагаємо іншим у скрутному становищі, навіть ціною власних цілей.

У ідеальному світі альпіністи допомагають кожному, хто опинився в біді або отримав травму в горах чи інших скелелазних середовищах, за умови, що це безпечно.

Також необхідно враховувати різні сценарії, у яких ми можемо зустріти людей у біді в горах. Пріоритетом є надання всієї можливої допомоги. Наші власні цілі менш важливі за надання цієї допомоги.

Ми повинні бути готовими до будь-яких непередбачуваних ситуацій:

- Ми завжди намагаємося допомогти іншим, коли вони опинилися в біді.
- У разі будь-якого інциденту в горах ми спочатку дбаємо про власну безпеку, а потім допомагаємо постраждалим. Ми забезпечуємо те, щоб травмовані особи були захищені від об'єктивних небезпек.
- За необхідності ми якнайшвидше повідомляємо рятувальні служби.
- Важливо не сенсаціонізувати ці події, а ставитися до них з повагою відповідно до культурних норм. Знаходження тіла може викликати занепокоєння. Ми повинні бути уважними і реагувати з чуйністю та здоровим глуздом.
- Ми надаємо всю можливу допомогу місцевим жителям, які її потребують. Лікар експедиції часто може вжити рішучих заходів для порятунку життя людини, яка перебуває у важкому стані.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ

ГЛАВА 6

Ми поважаємо природне та соціальне середовище гір.

Високогірні середовища є домом не лише для ендемічних видів рослин, грибів і тварин, але й відіграють ключову роль як притулки для видів з нижчих висот, які опинилися під загрозою через зміну клімату та антропогенний вплив. Гори та скелелазні райони також є осередками того, що дедалі частіше визнається як «георізноманіття», яке включає багатство та різноманітність порід, мінералів, скам'янілостей, рельєфних форм, відкладень і ґрунтів, разом із природними процесами, що призводять до їх утворення.

Скелелазіння та альпінізм можуть мати значний вплив на біо- та георізноманіття, зокрема на природний рослинний покрив, багатство та різноманіття видів тварин, втрату ґрунту та рослинності внаслідок ерозії, а також якість гірських порід та загальну привабливість ландшафту. Як наслідок, привабливість та нематеріальна цінність гірських ландшафтів можуть не тільки зменшитися, але й може бути порушено фундаментальне функціонування гірських екосистем.

Приклади впливу на природу (біо- та георізноманіття) від альпінізму та скелелазіння включають надмірне використання чутливих територій, зміну, пошкодження або шрамування поверхні скель та скельних стін за допомогою болтів, анкерів, використання крейди або встановлення інфраструктури для полегшення доступу та скелелазіння, такої як Віа Феррата або драбини, (людські) відходи та забруднення, особливо в експедиційному скелелазінні та альпінізмі – особливо у віддалених та високогірних регіонах.

Подорожі та кемпінг

- Під час трекінгу або кемпінгу ми прагнемо зберігати ландшафт, стежки та місця в незайманому стані.
- Ми уникаємо спалювання деревини для приготування їжі та обігріву і забезпечуємо паливом носіїв під час експедицій. Приготування їжі для якомога більшої кількості людей сприяє зменшенню викидів вуглецю.
- Ми уникаємо кемпінгу біля нір тварин і дотримуємося відстані щонайменше 30 метрів від джерел води. Під час тривалого перебування в кемпінгу, де це можливо, ми змінюємо місце розташування кожні кілька днів.
- Ми намагаємося бути якомога тихішими та уникаємо гучної музики чи криків, оскільки шум заважає дикій природі.

Відходи

- Ми зменшуємо будь-які види відходів і, де це можливо та доцільно, забираємо власні (людські) відходи для їх належної утилізації.
- Ми мінімізуємо відходи, уникаючи непотрібної упаковки.
- Ми забираємо всі відходи, включаючи органічні, які можуть псувати ландшафт і шкодити місцевій дикій природі.

Джерела води

- Ми уникаємо будь-якого забруднення джерел води та не миємося і не купаємося безпосередньо у вразливих озерах, ставках чи річках.
- Ми прибираємо будь-яке сміття поблизу джерел води, особливо небезпечні відходи, такі як батарейки.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ

ГЛАВА 6

Флора, гриби та фауна

- Ми дбаємо про диких тварин та їхні місця проживання, уникаючи прямого контакту з ними. Ми не годуємо та не торкаємося диких тварин, оскільки це може змінити їхню природну поведінку та раціон харчування.
- Ми пам'ятаємо, що домашні тварини не вважаються дикими тваринами і що вони можуть переносити хвороби на диких тварин та загрозувати їм своєю поведінкою.
- Коли ми відвідуємо скельний маршрут для скелелазіння, ми запитуємо у місцевих спільнот перед тим, як почати очищати маршрут (включно з лишайником, мохом, рослинами, кущами), оскільки вони, ймовірно, обізнані про наявність ендемічних або рідкісних видів. Ми видаляємо лише стільки рослинності, скільки необхідно для проходження маршруту.
- Ми вважаємо, що під час скелелазіння слід використовувати якомога менше магnezії. Надмірна кількість магnezії та її розсипання можуть змінити рН та склад живильного середовища скель, що негативно вплине на фауну та флору.

Місцеві екологічні норми

- Екологічний моніторинг у віддалених районах є складним завданням. Ми підтримуємо місцеві екологічні проекти, особливо під час подорожей регіонами з вразливим природним середовищем, і допомагаємо запобігати його погіршенню, повідомляючи про екологічні проблеми владі.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ

ГЛАВА 7

Ми усвідомлюємо зміну клімату та прагнемо зменшити свій вплив на навколишнє середовище.

Підвищення температури є основним чинником прискорення кліматичних змін. Це призводить до підвищення рівня замерзання в горах, танення льодовиків, розморожування вічної мерзлоти, зменшення снігового покриву та зміни тривалості сезонів. Як наслідок, через підвищення температури та швидкі зміни умов змінюються також маршрути для сходжень.

Наслідки включають підвищену небезпеку зсувів, лавин і зміни погодних умов. Не менш важливим є те, що вони спричиняють глибокі зміни в екосистемах, способах життя, культурній ідентичності, цінностях та спадщині.

Сприяючими чинниками зміни клімату від скелелазіння та альпінізму є насамперед викиди парникових газів, пов'язані з пересуванням (наприклад, поїздки до гірських районів). Існують також непрямі зв'язки з використанням енергії на основі викопного палива, що пов'язано з виробництвом і транспортуванням спорядження для скелелазіння та альпінізму, включно з технічним одягом.

- Ми завжди вибираємо варіанти з найнижчим рівнем викидів вуглецю під час поїздок у гори або в райони для скелелазіння, щоб зменшити викиди парникових газів, використовуючи громадський транспорт, спільне користування автомобілем або електромобіль і, по можливості, уникаючи авіаперельотів. Крім того, ми компенсуємо викиди парникових газів за допомогою визнаних компенсаційних схем.
- Ми за можливості переробляємо спорядження та одяг і купуємо товари, виготовлені екологічним способом.
- Ми уникаємо використання одноразового пластику та упаковки, а також використовуємо фільтри або очищувачі води.
- Ми розглядаємо можливість внеску в місцеві ініціативи, спрямовані на зменшення викидів парникових газів.
- Ми підтримуємо місцеві проекти, спрямовані на захист флори та фауни, а також на відновлення лісів.
- Ми, як альпіністи, можемо підтримати наукові дослідження, надаючи інформацію щодо питань, пов'язаних з кліматом, а також його впливу на нашу діяльність під час сходжень або трекінгу.
- Ми розглядаємо можливість публічного висвітлення цих проблем для підвищення обізнаності та стимулювання швидких дій.
- Ми стежимо за новинами та підтримуємо ініціативи, спрямовані на відновлення та регенерацію гірських екосистем, як на особистому рівні, так і на рівні клубу або через наші федерації.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ

ГЛАВА 8

Ми дотримуємося місцевих правил і поважаємо місцеві спільноти та культуру.

Надзвичайно важливо дотримуватися законів і правил країни або регіону, який ми відвідуємо, як письмових законів, так і звичаєвих норм. Будь-яке порушення може не лише негативно вплинути на наше перебування, але й на відвідування майбутніх альпіністів та на відносини з нашою рідною країною чи організацією. Як гості в чужих культурах, ми завжди повинні поводитися ввічливо та стримано щодо сторони, що запрошує.

- Ми дотримуємося правил альпінізму, встановлених країною або регіоном, що нас приймає, а також місцевих правил, навіть якщо вони здаються нам необґрунтованими.
- Ми поважаємо святі гори та інші священні або важливі місця і уникаємо образи культурних та релігійних почуттів сторони, що запрошує.
- Ми прагнемо сприяти розвитку місцевої економіки та допомагати місцевим жителям. Ми купуємо регіональні продукти, якщо це можливо, та користуємося місцевими послугами.
- Ми підтримуємо справедливе ставлення та умови праці для будь-яких місцевих працівників, чий зарібок може залежати від скелелазіння та альпінізму.
- Ми ставимося до людей у країні перебування з добротою та повагою. Так само ми поведимося з відвідувачами нашої країни або регіону.
- Ми поважаємо місцеві звичаї, культурні та юридичні права власників землі. Також ми поважаємо інших відвідувачів, чиї інтереси відрізняються від скелелазіння та альпінізму.
- Ми поважаємо традиційні місцеві способи використання гір, включаючи тваринництво, сільське господарство, економічні, культурні та релігійні практики.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ

ГЛАВА 9

Ми підтримуємо право на доступ до дикої природи з відповідальністю.

UIAA зобов'язується заохочувати національні асоціації підтримувати права скелелазів та альпіністів на збереження та поліпшення доступності гірських та диких територій.

Альпінізм та насолода природним середовищем є важливими для збагачення людського духу. Мало що може зрівнятися з радістю від доступу до диких гірських районів. Більшість перешкод для доступу мають фізичний та географічний характер, тоді як деякі перепони можуть бути політичними.

У деяких країнах право вільного пересування закріплене законодавчо, і альпіністи користуються вільним доступом до гірських територій. Однак навіть там, де існує усталена традиція альпінізму, інтереси горосходжувачів часто суперечать інтересам власників землі, природоохоронних організацій, національних парків, промисловості та іноді урядів. Деякі з наших улюблених місць вимагають отримання дозволів і погоджень.

- Ми вважаємо, що вільний доступ до гір і скель у відповідальний та екологічно безпечний спосіб є фундаментальним правом.
- Ми поважаємо обмеження доступу та правила, узгоджені з природоохоронними організаціями та іншими органами влади. Гнучкість, діалог та співпраця мають важливе значення. Ми повинні вести переговори, щоб знайти рішення, які задовольняють усі сторони.
- Ми ретельно розглядаємо більш широкі наслідки популяризації територій, оскільки збільшення кількості відвідувачів може спричинити проблеми з доступом та погіршення стану навколишнього середовища.
- Ми підтримуємо впровадження нормативних актів шляхом їх поширення та оприлюднення.

UIAA

International Climbing and Mountaineering Federation
UNION INTERNATIONALE DES ASSOCIATIONS D'ALPINISME